

УДК:636.7.09:616.31-006-071

КЛІНІЧНІ ФОРМИ ПРОЯВУ НЕОПЛАЗІЙ ЗУБОЩЕЛЕПНОГО АПАРАТУ СОБАК (огляд літератури)

Носовська Г.О.¹, аспірант

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. Новоутворення у собак – є дуже поширеною патологією. Ротова порожнина є четвертим місцем за частотою проявів неоплазій, до того ж саме у собак в 2,6 рази частіше реєструють пухлини органів ротової порожнини, ніж у інших тварин. У статті наведені дані про поширення, етіологію та клінічні форми прояву пухлин органів ротової порожнини у собак. В матеріалах статті також розглядаються діагностичні заходи для даної групи неоплазій.

Ключові слова. Неоплазії, бластома, зубощелепний апарат, пухлиноподібні утворення.

Актуальність проблеми. За останні десятиріччя зросла чисельність собак різних порід, а покращення умов їх утримання, лікування та догляд за ними привели до збільшення тривалості життя. Поряд з цим у тварин зафіксовано широкий спектр різноманітних патологічних процесів, зокрема, пухлини кісток, молочної залози, органів розмноження та шлунково - кишкового тракту [1, 2, 15]. Новоутворення у собак – є дуже поширеною патологією, що зустрічається як у молодих так і у геріатричних тварин. Негативний вплив на загальний стан організму, пізня діагностика і неефективне лікування, призводить до загибелі цінних службових собак та собак компаньйонів [2, 4, 14].

Особливої уваги у вивчені і діагностиці новоутворень потребують пухлини ротової порожнини. Їх розвиток помічають пізніше, ніж неоплазії починають своє існування, при цьому загальні клінічні ознаки здоров'я тварини можуть не викликати занепокоєння власників [9, 10].

В літературних джерелах гуманної медицини описана значна кількість онкологічних захворювань органів ротової порожнини, їх рання діагностика, лікування та профілактика. Натомість, у ветеринарії онкологічні захворювання ротової порожнини мало вивчені. Інформація про їх поширення в залежності від породи, статі, віку є суперечливою, а класифікація оральної неоплазії, відносно її походження, неоднозначна [2, 8, 10, 16].

Тобто, все це вказує на необхідність вивчення характеристики клінічних форм прояву, з'ясування етіології новоутворень органів ротової порожнини у собак, та розробки досконаліх методів ранньої діагностики і лікування, з метою зменшення кількості прогресуючих випадків цих патологій у тварин.

Мета дослідження: здійснити моніторинг літературних джерел вітчизняних та зарубіжних авторів, що присвячені новоутворенням ротової порожнини у собак, за останні декілька років.

Результати дослідження. Поширення зубощелепних новоутворень у собак. Ротова порожнина є четвертим місцем за частотою проявів новоутворень, до того ж саме собаки в 2,6 рази частіше піддаються цьому онкологічному феномену ніж інші тварини [5, 15]. Найбільш поширеним місцем оральних пухлин є ясна, хоча також ушкоджуються слизова оболонка губ та щік, тверде і м'яке піднебіння [10, 15, 18]. За даними деяких авторів [2, 15] поширення онкологічних захворювань органів ротової порожнини залежить від порідних особливостей, за динамікою спостережень більш вразливі собаки крупних і карликових порід. Також автори зазначають, що є пряма залежність від анатомічних особливостей пащі (короткоморді породи собак більш вразливі до оральної онкології). Окремі автори відзначають розвиток оральних патологій у тварин старше 7 років, але не виключають появу пухлин у собак молодшого віку [2, 14].

Є свідчення про те, що у самців пухлини зустрічаються частіше (55 %), ніж у самок і вірогідність їх виникнення зростає з віком [15, 17].

Пухлини ротової порожнини можуть мати доброякісну і злоякісну природу. Зарубіжні автори зазначили, що більша частина пухлин ротової порожнини – злоякісні (85 %), а їх характер розвитку залежить від розташування у ротовій порожнині [2, 10, 15].

Найбільш поширеними злоякісними пухлинами ротової порожнини вважають плоскоклітинний рак, меланому, фібросаркому та остеосаркому, а доброякісними: папіломи, фіброму, та епуліс [4, 5, 10, 15, 16, 17, 18]. Інформація про останній вид пухлини, її класифікацію є суперечливою, особливо у

¹ Науковий керівник – кандидат ветеринарних наук, доцент Д. В. Сарбаш

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

ветеринарній медицині. Локалізація епулідів в ротовій порожнині різноманітна, як відносно щелеп так і у відношенні до зубів, але відомо, що на беззубій ділянці ця пухлина не реєструється.

Етіологічні фактори виникнення бластом. При дослідженні пухлин у тварин, одним із головних питань є вивчення причин їх виникнення. Запропоновано багато різних теорій з етіології пухлинної природи [1, 12]. Найбільш цікавими є теорії: Мельникова А. В., Труханова А., Федяєва В. М.

Так наприклад, Мельников А.В. [13] зазначив, що спадковість відіграє певну роль у виникненні та локалізації пухлин, але без дії зовнішніх або внутрішніх канцерогенних факторів ріст пухлини відсутній. Федяєв В. М [8] проаналізував виникнення злоякісних новоутворень порожнини рота у людей та знайшов певну залежність (від сприяючих факторів). На думку А. Труханова [6] процес канцерогенезу не є звичайним безконтрольним розростанням пухлинної тканини, а це є не нормальна, спотворена захисна реакція організму на надзвичайні подразники екзо – та ендогенного походження. Саме клітини ембріонального періоду, на його думку, є базисом для пухлин. Крупник Я. Г. [1] виділяє антропогенні аномалії хімічної природи, які об'єднані в шість основних груп: важкі метали, пестициди, добрива, активні метаболіти кисню, нафта і нафтопродукти. На його думку аномалія фізичної природи – радіоактивність. Вона змінює, в першу чергу, імунну та репродуктивну системи живих організмів і їх генетичний апарат.

Незважаючи на численні здогадки, гіпотези і теорії, причина виникнення пухлинних захворювань ще недостатньо вивчена і потребує всебічної уваги.

Діагностика. Високий рівень захворювання неоплазіями у собак пов'язаний з несвоєчасною діагностикою та недостатнім рівнем знання лікаря, клінічних ознак захворювання та методів лікування. Зараз, діагностика пухлин тварин потребує визначення таких параметрів, як анатомічна локалізація, гістологічний тип пухлини, ураження регіональних лімфатичних вузлів та наявність дистанційних метастазів. Все це дає можливість оцінити біологічні властивості пухлини, прогноз захворювання та підібрати правильну тактику для подальшого лікування [8, 18].

Збір анамнезу, огляд ротової порожнини, пальпація місця ураження є обов'язковими при постановці діагнозу [10, 15]. Для уточнення діагнозу проводять додаткові методи дослідження. Рентгенографічні, біохімічні, морфологічні дозволяють виявити порушення у кісткових структурах, наявність метастаз, визначити загальний стан організму і природу виникнення самої пухлини [5].

Важливим є питання про визначення морфології пухлини до проведення операції. Експрес методом можна вважати цитологічне дослідження біоптату мазків-відбитків, скребоків, змивів з ураженої ділянки [5, 11]. Цей метод є економічно вигідним, достатньо ефективним та швидким. Дає інформацію про клітинний склад пухлини та наявність атипізму.

При ранній діагностиці пухли, в гуманній медицині, застосовують біохімічний метод ОРР (осадочна реакція на рак). Метод базується на якісній зміні білків сироватки крові у хворих на рак, зокрема, появі білку, умовно названим нерозчинним. Він є γ -глобуліном. Практична цінність методу полягає в тому, що результати були дієвими на ранніх стадіях пухлинного процесу. На пізніх стадіях реакція непоказова, через порушення синтезу білку [8].

Кінцевим етапом в постановці діагнозу є градація пухлини. Для цього використовують систему TNM, завдяки якій визначається стадійність пухлинного процесу і проводиться адекватна терапія [4, 5].

Клінічні форми прояву неоплазій органів ротової порожнини. Шість відсотків від усіх новоутворень організму у собак складають пухлини ротової порожнини [10]. На ранньому етапі пухлинного росту не відмічають порушення з боку організму тварин, і це є спільною рисою для всіх неоплазій. Але з часом у тварин з'являються такі характерні симптоми, як гіперсалівація, неприємний запах з пащі, відмова від їжі, іноді спостерігається асиметрія морди, домішки крові в слині, занепокоєння тварини або апатія [5, 10].

Клініка новоутворень різноманітна та суперечлива. Вище зазначені загальні симптоми є спільними як для доброякісних, так і для злоякісних пухлин. Однак від характеру природи пухлини буде залежати подальше лікування тварини та її життя [10, 17].

Доброякісні пухлини, пухлиноподібні утворення ротової порожнини мають повільний ріст, може бути декілька років, інкапсульовані, безболісні, кольором не відрізняються від тканин, що оточують, щільної консистенції, гладенькі або бугристі. У ділянці із пухлиною може спостерігатись рухливість зуба [3, 5, 10, 14].

Інша картина спостерігається зі злоякісними бластомами. Швидкий ріст, високий рівень місцевої інвазії та метастазування у регіонарні лімфатичні вузли та легені [5, 10, 15]. Часто порушується зубний орган прилеглий до пухлини, в окремих випадках спостерігається часткове випадіння зубів. Кровоточивість, м'яка консистенція пухлини, зміна кольору, болючість при пальпації, ураження кісткової тканини – все це вказує на процес малігнізації пухлини [2, 5, 9, 11, 15, 16].

Однією з поширених пухлин в ротовій порожнині вважається меланома. Ця щільна пухлина може бути як пігментована повністю, так і частково, або зовсім не пігментована. Має швидкий ріст та високий рівень метастазування.

Другий вид неоплазій, що набув поширення у собак є плоскоклітинний рак. Ураження регіональних вузлів спостерігається нечасто, дистанційне метастазування протікає повільно. Хоча місцево пухлина має агресивний характер [2, 5, 10, 15, 18]. Третій вид бластоми – фібросаркома. Метастазування виникає у 35% випадках, але пухлина має агресивний характер, та великий рівень місцевих рецидивів [5, 10, 12, 15]. При остеосаркомі спостерігається рухливість одного або двох зубів, натомість видимих ознак пухлинного росту не спостерігається [3, 17].

Серед доброякісних пухлин поширення набули папілома, одонтома, фіброма, які мають характерні клінічні ознаки, що характеризуються повільним ростом, невеликими розмірами, відсутністю метастаз. При цьому поведінка тварини з такими неоплазіями не викликає занепокоєння [6, 9].

Натомість місце епулісів в класифікації неоднозначне [2, 10]. Автори по різному трактують природу цих новоутворень. Відомо, що вони мають різноманітну клінічну картину: щільної, або м'якої консистенції, на короткій ніжці, з гладенькою або бугристою поверхнею. Гістологічна картина висвітлює три категорії цих утворень. Відомі форми фіброматозного, осіфікуючого (гігантоклітинного) та акантоматозного (плоскоклітинного епуліса). Перші дві форми, ймовірно запальної природи, а остання форма має локально інвазійний характер і дає рецидиви після оперативного втручання. Також є свідчення про малігнізацію акантоматозного епуліса в епідермальну карциному [10, 11, 17].

Методи лікування пухлин. Лікування бластом залежить від їх природи і стадії процесу.

У разі виявлення пухлини в порожнині рота хірургічне лікування є пріоритетним. Проте, він не завжди є ефективним. Радіотерапія, хіміотерапія й імунотерапія при цьому можуть доповнювати один одного [9, 12].

Хірургічне лікування в межах здорової тканини актуальне при доброякісних пухлинах, а при злоякісних, локально інвазійних неоплазіях, рекомендовано застосовувати агресивну хірургію у вигляді резекції частково кісткового остову (нижньої чи верхньої щелепи) [12, 15]. Метод набув поширення закордоном, але в межах нашої країни майже не використовується.

Консервативне лікування пухлин ротової порожнини набуло за останні роки високого поширення. Так, радіотерапію розглядають як альтернативу радикальному хірургічному втручання, а хіміотерапія є єдиним методом лікування собак, що уражені злоякісними пухлинами, з високим ступенем метастазування [12].

У вітчизняних та зарубіжних літературних джерелах висвітлюються нові сучасні методи лікування новоутворень, такі як, нейтрон - захватна терапія, протипухлинна фітотерапія, фотодинамічна терапія, кріохірургічний метод [3, 4, 9]. Всі вони знайшли своє місце для застосування у ветеринарній практиці, але для кожної пухлини, в окремому випадку, потрібно застосовувати відповідне лікування, спираючись на вік тварини, клінічний стан її здоров'я та стадійність процесу.

У випадку з епулідами методи лікування суперечливі [9, 15, 16]. Одні автори рекомендують видаляти пухлину хірургічним шляхом до окістя, у поєднанні з хіміотерапією, променевою терапією або радіотерапією. Інші вважають агресивне хірургічне втручання найбільш вдалим методом лікування епулісів [12].

У будь-якому випадку, без чітко поставленого діагнозу і визначення стадійності пухлини, ніяке лікування не може розглядатись як найефективніше.

Висновки

1. Новоутворення органів ротової порожнини у собак з роками набувають поширеності і складають в деяких випадках 6 % від усіх загальних неоплазій у собак.

2. Клінічні форми прояву новоутворень досить різноманітні і залежать від їх походження і локалізації. Клінічні форми епулісів суперечливі і потребують вивчення.

3. Факторами виникнення пухлин зубощелепного апарату можуть бути: віруси, чинники екзо-, ендогенного походження, травми, запальні, хронічні процеси та зміни клітини на біохімічному рівні.

4. Діагностика новоутворень зубощелепного апарату повинна здійснюватися комплексно та на їх ранньому етапі виникнення, що надасть можливість здійснити лікувальні заходи за оптимальними в даному випадку варіантами.

Література

1. Крупник Я. Г. Новоутворення. Визначення, етіологія та патогенетичні механізми онтогенезу / Я. Г. Крупник // Ветеринарна медицина України. – 2010. – № 10. – С. 31–33.
2. Фролов В. В. Онкологические заболевания ротовой полости у собак / В. В. Фролов, К. В. Дивисенко // Ветеринария сельскохозяйственных животных. – 2007. – № 10. – С. 69–70.

Проблемы зооинженерии та ветеринарной медицины

3. Соловьёва О. В. Криохирургический метод в ветеринарии / О. В. Соловьёва // Российский ветеринарный журнал: мелкие домашние и дикие животные. – 2011. – № 4. – С. 6–10.
4. Митин В. Н. Нейтрон - захватная терапия опухолей ротовой полости у собак / В. Н. Митин, Н. Г. Козловская, А. М. Арнопольская // Российский ветеринарный журнал: мелкие домашние и дикие животные. – 2006. – № 1. – С. 9–10.
5. Брами А. Л. Руководство по диагностике опухолей ротовой полости / А. Л. Брами, Д. Россетти, С. Скотти // Современная ветеринарная медицина. – 2010 - № 3 – С. 29–32.
6. Труханов А. Який він патогенез пухлини / А. Труханов // Ветеринарна газета. – 2004. – 1–15 лютого. – С. 3.
7. Гавор Є. Сучасна класифікація захворювань ротової порожнини у собак / Є. Гавор // Ветеринарна практика. – 2012. – № 11. – С. 4–10.
8. Федяев И. М. Злокачественные опухоли челюстно-лицевой области / И. М. Федяев, И. М. Байриков, Л. П. Белова, Т. В. Шувалова – Москва : Медицинская книга, 2000. - 160 с.
1. Сарбаш Д. В. Клінічні форми прояву та етіологія зубощелепних уражень у собак / Д. В. Сарбаш, К. А. Синяговська // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету. - Біла Церква, 2005. – Вип. 34. - С. 157–164.
9. Россети Д. Разные типы опухолей полости рта / Д. Россети, А.–Л. Брами, А. Гийонэ // Современная ветеринарная медицина. – 2010 . – № 3. – С. 33–36.
10. Куцына О. А. Клинико-гематологические, цито- и патоморфологические изменения при опухолевых заболеваниях домашних животных.:автореф. дис. ...канд. вет. наук : 16.00.02 / О. А. Куцына. - Москва, 2007. – 29 с.
11. Брами А. – Лёго. Лечение опухолей в полости рта / А. – Лёго Брами, Д. Россети, С. Скотти // Современная ветеринарная медицина. – 2010. – № 4. С. 24–27.
12. Мельников А. В. Общая и частная онкология / А. В. Мельников. – Москва. – Ленинград : Медгиз, 1940. – 616 с.
13. Boehm B. Odontogenic tumours in the dog and cat / B. Boehm, W. Breuer, W. Hermanns // Tierarztl Prax Ausg K Kleintiere Heimtiere. – 2011. - Vol. 39(5). – P. 305-312.
14. Birchard S. Surgical Management of Neoplasms of the Oral Cavity in Dogs and Cats / Stephen Birchard // Oncology and hematology : Proceedings of the 20th Waltham/osu symposium. - P. 51–58.
15. Schmidt A. Computed tomographic characteristics of canine acanthomatous ameloblastoma - a retrospective study in 52 dogs / A. Schmidt, M. M. Tassani-Prell // Tierarztl Prax Ausg K Kleintiere Heimtiere. – 2012. – Vol. 40(3). – P. 155-160.
16. Bronder L. B. Oral malignant melanomas and other head and neck neoplasms in Danish dogs – date from the Danish veterinary cancer registry / L. B. Bronder, T. Eriksen, A. T. Kristensen // Acta Veterinaria Scandinavica. - 2009. - 18 Desember2009. – P. 51-54.
17. Sobczyńska-Rak A. Elevated Vascular Endothelial Growth Factor (VEGF) levels in the blood serum of dogs with malignant neoplasms of the oral cavity / A. Sobczyńska-Rak, I. Polkowska, P. Silmanowicz // Acta Vet Hung. – 2014. – Vol. 62(3). – С. 362-71.

КЛИНИЧЕСКИЕ ФОРМЫ ПРОЯВЛЕНИЯ НЕОПЛАЗИЙ ЗУБОЧЕЛЮСТНОГО АППАРАТА СОБАК

Носовская Г. О. аспирант.

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. Новообразования у собак – с каждым годом становятся распространенной патологией. Ротовая полость является четвертым местом по частоте проявлений неоплазий, к тому же именно у собак в 2,6 раза чаще регистрируют опухоли органов ротовой полости, нежели у других животных. В статье приведены данные о распространении, этиологии и клинических формах проявления опухолей органов ротовой полости у собак. В материалах статьи рассматриваются диагностические мероприятия для данной группы неоплазий.

Ключевые слова. Неоплазии, бластома, зубочелюстной аппарат, опухолевидные образования.

CLINICAL MANIFESTATIONS OF ALTERATIONS OF DENTOALVEOLAR APPARATUS DOGS

Nosovskaya A. O., graduate student

Kharkov state zooveterinary academy, Kharkov

Summary. Tumors in dogs – getting widespread pathology. The oral cavity is the fourth most popular manifestations of neoplasias, it was precisely in dogs are 2.6 times more likely to register of tumors of the oral cavity than in other animals. The article presents data on prevalence, etiology and clinical manifestations of tumors of the oral cavity. The article discusses the diagnostic procedures for this group of neoplasia's. Tumors in dogs are ubiquitous pathology that occurs in young and old individuals. Special attention and

require diagnosis of tumors of the oral cavity. Their development is noticed later than the tumor become progressive.

In veterinary medicine cancer of oral cavity are poorly understood. Information about their distribution relative to breed, sex, age disputed, and the classification of oral neoplasia's, concerning their origin, is ambiguous.

You can see the tumor more often in males. The most common site of localization is the gums. Of a neoplasm, having slow growing, less aggressive, by nature, is often diagnosed on the rostral part of the jaw. Tumors with marked malignancy amaze, mainly the lower jaw. Blastoma can be benign or malignant. The most common tumors are squamous cell cancer, melanoma, fibrosarcoma, papilloma, fibroma, epulis. At an early stage of tumor growths have noted violations of the animal body, and this is a feature common to all neoplasia's. But in animals there are such characteristic symptoms, such as hyper salivation, unpleasant smell from the mouth, refusal of food and favorite toys, sometimes there is asymmetry of muzzle, impurities of blood in the saliva, restlessness or apathy of the animal. Benign tumors, tumor-like masses of the oral cavity are of slow growth, may be several years, encapsulated, painless, no different color from the surrounding tissue, dense consistency, smooth or rough. In the area of the tumor can be observed mobility of the tooth. Another picture is observed with malignant blastoma. Rapid growth, a high level of local invasion and metastasis to regional lymph nodes and lungs. Often broken tooth organ close to the tumors, in some cases, there is partial loss of teeth. Bleeding, the soft consistency of the tumor, discoloration, tenderness, lesions of the bone tissue refers to the process of malignization of a tumor.

For setting the preliminary diagnosis and produce medical history, examination of the oral cavity and palpation. The final diagnosis is done on the basis of special methods: x-ray, blood biochemistry, cytology and histology of the affected area.

Treatment of tumor depends on the nature and stage of the process. There are 3 ways of treatment of neoplasia: surgical (mainly for benign tumors); medication for palliative therapy (for inoperable tumors); surgical and medical treatment (for malignant tumors).

With the advent of new methods of treatment of blastem, such as, neutron capture therapy, photodynamic therapy. cryosurgical method, veterinary Oncology has become a new stage in its development.

Key words: neoplasia, blastoma, dentoalveolar apparatus, tumor formation.

УДК 636.2.09:616-073.65:615.212

ВИКОРИСТАННЯ ІНФРАЧЕРВОНОЇ ТЕРМОМЕТРІЇ ЗА ЕПІДУРАЛЬНОЇ БЛОКАДИ 0,2% БУПІВАКАЇНОМ У ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ

Слюсаренко Д.В., к. вет. н, доцент., cloud41@yandex.ru

Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

Анотація. Викладено результати досліджень показників інфрачервоної термометрії за сакральної епідуральної блокади 0,2 % розчином бупівакаїну у великої рогатої худоби. Визначено, статистично значиме ($p \leq 0,05$) підвищення шкірної температури в ділянці лівої гомілки з 105-ї по 210 хв, на 240 та 255- ті хв, а також з 285 по 360-ту хв після введення препарату, яке є проявом симпатичного компоненту блокади. Ректальна температура змінювалась статистично незначимо.

Ключові слова: інфрачервона термометрія, епідуральна блокада, симпатичний компонент блокади, бупівакаїн, велика рогата худоба

Актуальність проблеми. Місцева анестезія і аналгезія викликає цілий комплекс змін параметрів організму. Вегетативний компонент блокади є невід'ємною частиною цих змін, як результат блокади симпатичних нервових волокон. В результаті цього відбувається зниження кров'яного тиску, збільшення регіонального кровотоку внаслідок розширення судин, що клінічно проявляється підвищенням шкірної температури та збільшенням показників пульсоксиметрії [6].

За даними Йовенко І.А. 2008 доведено, що ціла низка показників, таких як гемодинаміка, шкірна температура в зоні блокади, сатурація гемоглобіну киснем, варіабельність серцевого ритму можуть служити об'єктивними критеріями аналгезії і симпатичного блоку при регіонарній анестезії периферичних нервів. [1]. Серед перерахованих тестів термометричне дослідження є одним із